

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Сумський державний університет

Анотація. Вплив інноваційної діяльності на фінансову безпеку держави обумовлюється захищеністю сфер економіки, що досягається за рахунок активізації інноваційних процесів. Інноваційна діяльність полягає у виборі конструктивних для країни інновацій, здатних підвищити рівень її конкурентоспроможності та сприяти довгостроковому збалансованому розвитку, протидіяти або мінімізувати ризики від проникнення деструктивних інновацій. Досліджено рейтинг Глобального інвестиційного індексу (ГІІ) в розрізі країн за рівнем доходу, позиції України за останні вісім років та в контексті основних областей ГІІ. Виявлено, що найкращі результати Україна показує в галузі знань та технологій, а найслабший результат – у вдосконаленні ринку.

Ключові слова: інновації; інноваційна діяльність; Глобальний індекс інвестицій фінансова безпека.

The impact of innovative development on the financial security of the national economy

Abstract: The impact of innovation on the financial security of the state is due to the protection of economic sectors, which is achieved through the intensification of innovation processes. Innovative activity is the selection of constructive innovations for the country, increasing the level of its competitiveness and promoting long-term sustainable development, counteract or minimize the risks of destructive innovations. The rating of the Global Investment Index (GII) in terms of countries by income level, Ukraine's position over the past eight years and the main areas of GII. Ukraine shows the best results in the field of knowledge and technology and the weakest result - in improving the market.

Keywords: innovations; innovation activity; Global Investment Index financial security.

Інноваційний розвиток відображає рівень нововведень, що впроваджується в системі для забезпечення підвищення ефективності реалізації процесів та поліпшення їх якості. Впроваджені інноваційні технології дозволяють підвищити рівень конкурентоспроможності національної економіки на світовій арені. Сьогоднішній сценарій розвитку суспільства показує надзвичайно швидкі темпи фінансової інклюзії та цифровізації. Саме зараз визначається ринки яких країн будуть передовими у майбутньому, тому економіки, що вчасно реагують на світові тенденції мають перспективи зайняти найвигідніші позиції.

Управління інноваційною діяльністю стало важливою складовою національної політики багатьох держав на шляху до забезпечення економічної безпеки, міжнародної конкурентоспроможності та довгострокового збалансованого розвитку. Технологічні інновації визнані ключовим рушієм економічного зростання країни [1]. Україна має достатній інтелектуальний капітал, а за умови належної державної підтримки та достатнього фінансування економіка країна може використати потенціальні можливості та стати конкурентоспроможною європейською державою. XXI століття – це епоха конкуренції, компанії конкурують за клієнтів і кращих працівників, країни – за інвесторів та щоб саме у них відкривалися штаб-квартири корпорацій.

Протягом останніх десятиліть застосування Великих даних, технологій Інтернет речей (IoT), фін-тех інновацій та аналітики є виключною умовою для розвитку будь-якого бізнесу. Четверта промислова революція, більш відома під поняттям «Індустрія 4.0», визначає нове індустріальне суспільство, що диктує свої правила гри і тим країнам, які прагнуть розвиватися необхідно їх дотримуватися. Перша промислова революція (кінець XVIII – сер. XIX ст.) була обумовлена винайденням парового двигуна та механізації на його основі виробничих процесів. Друга або електрична революція (кінець XIX ст.) характеризувалася запровадженням масового виробництва заснованого на поділі праці (конвеєрні процеси на заводах Генрі Форда). Третя (цифрова) індустрія відкрила автоматизацію та оптимізацію виробництва за допомогою використання електроніки та ІТ в промислових процесах. Четверта ж революція почалася відносно недавно (з 2010 року коли Стів

Джобс продемонстрував світу iPad) та об'єднує два основні напрямки: виробництво і мережеве з'єднання шляхом використання кіберфізичних систем (CPS). Принцип Індустрії 4.0 заснований на масовому впровадженні інформаційних технологій в промисловість, масштабній автоматизації бізнес-процесів і поширенні штучного інтелекту.

Всесвітня організація інтелектуальної власності оприлюднює результати Глобального інноваційного індексу (Global Innovation Index), що демонструє реалізований потенціал інноваційної діяльності країн. Даний індекс розраховується за методикою Міжнародної бізнес-школи INSEAD з 2007 року в рамках спільного проекту Міжнародної бізнес-школи INSEAD, Корнельського університету і Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Це рейтинг інноваційних можливостей та результатів світової економіки. Він вимірює інновації на основі критеріїв, які враховують: установи, людський капітал та дослідження, інфраструктуру, кредит, інвестиції, зв'язки; створення, поглинання та розповсюдження знань; та творчі результати 131 держави світу. Результати рейтингу доцільно інтерпретувати у розрізі країн за відповідною групою доходів (таблиця 1 – побудовано на основі річного звіту GLOBAL INNOVATION INDEX 2020 [2]). Розподіл країн відбувається за чотирма групами доходів:

- high-income economies – економіки з високим рівнем доходу (всього 49);
- upper middle-income economies – економіки з середнім рівнем доходу (всього 37);
- lower middle-income economies – економіки з рівнем доходу нижче середнього (всього 29);
- low-income economies – економіки з низьким рівнем доходу (всього 16)

Таблиця 1 – Рейтинг Global Innovation Index 10 найкращих економік за групою доходів у 2020 році

№	Країни за розподілом доходів та місце в загальному рейтингу			
	high-income economies	upper middle-income economies	lower middle-income economies	low-income economies
1	Швейцарія (1)	Китай (14)	В'єтнам (42)	Об'єднана Республіка Танзанія (88)
2	Швеція (2)	Малайзія (33)	Україна (45)	Руанда (91)
3	Сполучені Штати Америки (3)	Болгарія (37)	Індія (48)	Непал (95)
4	Великобританія (4)	Таїланд (44)	Філіппіни (50)	Таджикистан (109)
5	Нідерланди (5)	Румунія (46)	Монголія (58)	Малаві (111)
6	Данія (6)	Російська Федерація (47)	Республіка Молдова (59)	Уганда (114)
7	Фінляндія (7)	Чорногорія (49)	Туніс (65)	Мадагаскар (115)
8	Сінгапур (8)	Туреччина (51)	Марокко (75)	Буркіна-Фасо (118)
9	Німеччина (9)	Маврикій (52)	Індонезія (85)	Малі (123)
10	Республіка Корея (10)	Сербія (53)	Кенія (86)	Мозамбик (124)

За результатами 2020 року найбільш інноваційною країною стала Швейцарія, за нею йдуть Швеція, США та Велика Британія. Україна посідає 45 місце, увійшовши до ТОП-2 країн економічної групи lower-middle income. Поруч з Україною знаходиться В'єтнам – 42 місце, Греція – 43, Таїланд – 44, Румунія – 46, Росія – 47, Індія – 48 місце в загальному рейтингу.

Одним надзвичайно важливим фактором є те, що інновації люблять стабільність у вкладах. Неможливо припинити впроваджувати нові ідеї, рішення та фінанси і продовжувати залишатися інноваційною компанією, тому важливо витримати інноваційну гонку. У таблиці 2 наведені позиції України в рейтингу Global Innovation Index [2].

Таблиця 2 – Показники Global Innovation Index України за 2013-2020 роки

Рік	Оцінка	Місце в рейтингу
2013	35,78	71
2014	36,26	63
2015	36,50	64
2016	35,72	56
2017	37,62	50
2018	38,50	43
2019	36,48	47
2020	36,32	45

За вісім років Україна продвинулася на 26 пункти, проте якщо до 2018 року країна покращувала свої позиції і піднімалася в загальному рейтингу, то в 2019 році знизилася на 4 пункти і з 43 місця зайняла 47. Бути інноваційною країною завжди затратно, складно і ризиковано, проте виправдано. Країни, що займають передові позиції стають світовими лідерами не лише в даній галузі. Розвиваючи інноваційну діяльність, відбувається залучення інвестицій в економіку.

Global Innovation Index має два субіндекси: субіндекс інноваційного вкладу та субіндекс інноваційного випуску, а також сім областей, кожен з яких складається з трьох показників (рисунок 1) [2]. Найкращі результати Україна показує в галузі знань та технологій (25 позиція в рейтингу), а найслабший результат – у вдосконаленні ринку (99 позиція в рейтингу). Тобто Україна технологічно розвивається, але не використовує інновації і практично не вдосконалює ринок. Порівняно з іншими європейськими економіками, Україна працює нижче середнього рівня за всіма основними напрямками ГІ.

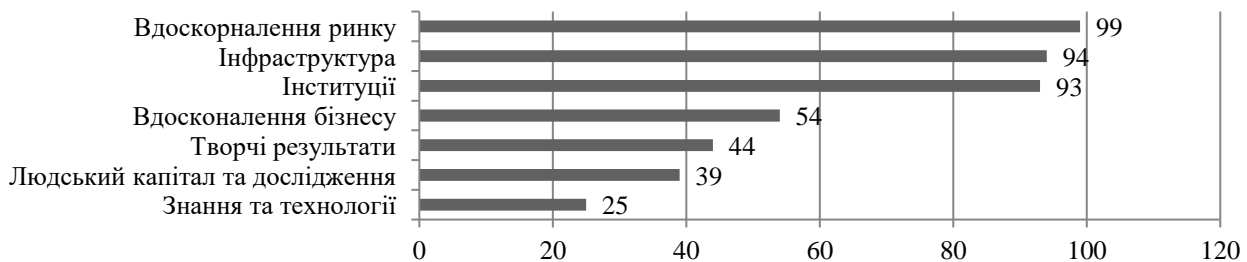

Рисунок 1 – Огляд рейтингових позицій України в областях ГІ 2020

Експерти з України говорять, що позиція країни в рейтингу є перемогою, яка стала наслідком інновацій в бізнесі, роботі Фонду стартапів і активної цифровізації, яку проводить Мінцифри. Але результати звіту також чітко окреслюють і завдання, які стоять перед Україною аби з другого місця в групі зайняти лідерські позиції в загальному рейтингу. Найгостріші проблеми пов'язані з дуже низьким рівнем венчурного фінансування та низьким доступом до фінансування інноваторів. Для цього важливо провести істотну дерегуляцію венчурного фінансування і на законодавчому рівні змінити регулювання діяльності альтернативних фондів.

Сьогоднішня індустрія кардинально відрізняється від попередніх, це принципово інша індустріалізація, яка проникає в усі сфери життя і змінює його. Тому економіки країн мають вчасно реагувати на світові тенденції та адаптуватися під нові умови. Взаємозв'язок між інноваційними вкладками та інноваційними результатами показує ефективність проведення інвестиційної політики в інноваційну діяльність. Global Innovation Index 2020 показує, що країни з високим рівнем доходів ефективно перетворюють дорогі інноваційні інвестиції у більшу та якіснішу продукцію. Україна ж виробляє більше інноваційної продукції порівняно зі своїм рівнем інноваційних інвестицій. В країні розвиток знань та технологій знаходиться на високому рівня, а вдосконалення ринку взагалі не відбувається. Необхідним є створення належної інвестиційної бази для реалізації технологічних можливостей в практичні результати, створенні сукупності необхідних умов і факторів для інновацій для забезпечення високого рівень інноваційного розвитку держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Plouffe M., Bernier M. Financial Innovation, Economic Growth, and the Consequences of Macroprudential Policies. *Research in Economics*. 2019. DOI:10.1016/j.rie.2019.04.003.
2. Global innovation index. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2020-report> (дата звернення: 23.02.2020).

Чорна Світлана Вікторівна, аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Сумський державний університет, Суми, email: s.chorna@uabs.sumdu.edu.ua

Рекуненко Ігор Іванович, доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Сумський державний університет, Суми, email: i.rekunenکو@uabs.sumdu.edu.ua

Chorna Svitlana V. – PhD student of the Department of Finance, Banking and Insurance, Sumy State University, Sumy, email: s.chorna@uabs.sumdu.edu.ua

Rekunenکو Igor I. – doctor of economics, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Sumy State University, Sumy, email: i.rekunenکو@uabs.sumdu.edu.ua